

ARNASGUNEAK: prebentziotik garapenera

2018ko uztailean

EUSKARAREN GIZARTE ERAKUNDEEN
KONTSEILUA

udako
euskal unibertsitatea

UDALERRI
EUSKALDUNEN
MANKOMUNITATEA

Euzkadi Herriko ekonomia eta gizarte garapenerako behategia
Observatorio para el desarrollo socioeconómico de Euzkadi
Observatoire pour le développement économique et social du Pays Basque

AURKIBIDEA

1

4 orria
KOKAPENA

2

5 - 6 orriak
ALDAGAIK ETA DIMENTSIOAK: LAN-MARKOA

3

7 orria
LANERAKO METODOLOGIA

4

8 - 15 orriak
EMAITZA. ARNASGUNEEN GARAPEN JASANGARRIRAKO
OINARRIAK
4.1. Erronkak
4.2. Esku-hartze proposamenak

Aski hedatu den ideia da lurgune euskaldunek edo arnagune geografikoek berebiziko garrantzia dutela euskararen normalizazio-prozesuan. Euskaldun kopuru handia duten herriak eta auzoak dira, euskaraz normaltasunez eta naturaltasunez bizi direnak, eta normalizatutako edozein hizkuntzak bete beharko lituzkeen funtzioak betetzen ditu euskarak, beren egunerokoan. Mendekotasun egoeran dago euskara, eta arnaguneak behar ditu, egungoari eusteko eta esparru berriak irabazteko. Horregatik, lan-ildo oso bat abiatu genuen, 2013an, udalerrri euskaldunak bizirik mantentzeko, soziolinguistikoki diren modukoak izaten jarrai dezaten.

Lurraldea eta Hizkuntza (LUHI) jardunaldietako hiru edizioek ondorio argi bat utzi badute, hizkuntza-politikek duten zeharkakotasunarena izan da. Alegia, euskararen normalizazio-prozesuan, kasu askotan, zeregin edo ondorio nabarmenagoak dituztela hizkuntza-politikako sailetik aparteko beste sailetatik egiten diren politika publikoek. Hain zuzen ere, LUHIko azkeneko edizioan argi ikusi zen, arnagune gehienetan euskararen ezagutzak izaniko atzerakada, etxe berrien eraikuntzarekin eta herritar berrien etorrerarekin estuki lotzen zela. Horrexegatik, lehen urrats gisa, herri erakundeen politiketan prebentzioaren ikuspegia txertatzeko ildoak landu genuen, garatzen duten ohiko jarduerak kalterik ez eragiteko gune euskaldunen euskarazko gizarte bizitzan eta kultur garapenean.

Orain, beste urrats bat aurrerago egin behar dela ikusi dugu, prebentzioaren ikuspegitik igaroz, lurgune euskaldunen eta arnaguneen garapen iraunkorra bermatzeko oinarriak proposatzera. Izan ere, eremu horiek sendotzean eta zabaltzean jokatzeko dugu normalizazio-prozesu orokorraren arrakasta, hein handi batean. Horrela, aipatutako proposamena osatzeko prozedurari begira ondorengo helburua zehaztu genuen:

Prozesu honetan helburua lurgune euskaldunen garapen jasangarri baterako, aintzat hartu beharreko irizpideak eta oinarriak proposatuko dituen dokumentua osatzea izango da. Horretarako, garapen horretan zeresana izan dezaketen alderdi/politika desberdinak aztertzea eta horien inguruko proposamenak mahai gaineratzea bilatuko da.

Dokumentu hau beraz, ez dugu dokumentu itxi gisa ulertzen. Dokumentu irekia eta bizia izatea bilatzen dugu. Arnaguneen garapen jasangarriaren inguruko eztabaidan ekarpen bat egingo duena eta, espero dezagun, ondorengo urteetako garapen-bide horretan urratsak egiten joateko ideia baliagarriak eskainiko dituen. Eztabaidarako zabalik eskaintzen dugu, beraz, dokumentua, baina bai eta eztabaida zabaltzeko ere. Izan ere, euskararen normalizazioak ondorengo urteotan aurrera egingo badu, ezinbestekoa izango da arnaguneen garapen jasangarria.

ALDAGAIK ETA DIMENTSIOAK: LAN-MARKOA

Aztergai izan daitezkeen alderdi desberdinak egoki identifikatu eta kokatzeko, beharrezkoa iruditzen zaigu lanerako marko posible bat mahai gaineratzea. Horrela, ikuspegi integrala izateko marko egoki bat ere eskaintze aldera.

Hortaz, lurgune euskaldunen garapen jasangarria aztertzen hasita, 1992an Rioko Munduko Gailurrean mundura hedatu zen jasangarritasunaren kontzeptua definitzeko erabili ohi diren hiru planoak aintzat hartzea interesgarritzat jo da:

Hiru plano horien arteko intersekzioan, edo bestela esanda, orekan, kokatzen da jasangarritasuna. Ez dago ikuspegi horretatik oso urrun arnaguneen testuinguruan askotan aipatu izan den garapen sozio-kulturalaren eta sozio-ekonomikoaren ikuspegia. Esan genezake, bi eremu horiei, ekologiarena gehitzen zaiela. Halere, garapen jasangarriaren inguruko teorietan, alderdi kulturalak ez du hainbesteko pisurik hartzen eta plano sozialaren baitan kokatzen da. Hizkuntza-normalizazioaz ari garelarik, berri,

garrantzitsua iruditzen zaigu plano kulturalari behar duen garrantzia ematea. Hortaz, bi ikuspegiak hibridazioa eginda, gure lurgune euskaldunen garapen jasangarritako ondorengo lan-markoa erabiltzea proposatu dugu:

Beste hitz batzuetan esanda, beraz, lurgune euskaldunen garapen jasangarriak, garapen soziokulturala, garapen sozioekonomikoa eta garapen sozioekologikoa¹ orekatzea du eskakizun. Ulertuta, hiru horien oinarrian, jarduera edo harreman sozialak kokatzen direla eta ezin direla horietatik bereizi. Horrela, plano horietako baten batek huts eginez gero, garapen sistema bera desorekatuko litzateke luze gabe eta lehen arazoak azalduko liratekeela aurreikus daiteke: arazo kulturalak, ekonomikoak, ekologikoak, sozialak,... edo dena delakoak.

¹ Sozioekologia, sozio-ekosistema edo giza ekosistema bezala ere izendatu izan da. Argibide gehiago dituzue Koldo Telleriak LUHIko lehen edizioan eginiko hitzaldia jasotzen duen argitalpenean: <http://www.gipuzkoa.eus/documents/882543/1172149/Lurraldea+eta+Hizkuntza+1.pdf/0ca0513d-1f77-491a-a495-86611cc71ddc> (29. Orrialdea)

LANERAKO METODOLOGIA

Orain arte esandakoak, nola gauzatu dira, ordea? Bada, aipatutako proposamenak biltzen eta xehetzen joateko, ezagutza-arlo desberdinetako adituen iritzia jaso nahi denez eta gaur-gaurkoz gai horren inguruko informazioa mugatua denez, Delphi metodoa erabiltzea hobetsi genuen. Metodologia horrek galdera-txanda errepikakorren bidez aztergai baten inguruko adituen iritzi kolektiboa biltzea bilatzen du. Horrela, hainbat esparrutako adituen artean sor daitezkeen adostasunak identifikatzeko aukera emanez. Hona hemen prozesuan parte hartu duten adituen zerrenda:

1. Agirre, Lorea
2. Aranbarri, Xabier
3. Arriola, Iratxe
4. Bengoetxea, Xabier
5. Esnaola, Imanol
6. Etxandi, Argitxu
7. Garmendia, Joseba
8. Goikoetxea, Garikoitz
9. Irasuegi, Beñat
10. Iurrebaso, Iñaki
11. Larrarte, Joanmari
12. Olaizola, Itxaso
13. Telleria, Koldo
14. Txintxurreta, Iurdana

Metodoaren garapenari dagokionez, bi galdera-txanda egin ziren. Galdetegi bakoitzaren ondotik, partaide guztiei emaitza eta talde-eragilearen ekarpenak biltzen zituen itzulera-dokumentua bidali zitzaien. Bukatzeko, itxiera-saio bat egin zen, azken ekarpenak aurrez aurre eztabaidatu eta dokumentua ixteko.

Lehen galdetegian arnasmuneen garapen jasagarriari lotutako arazoen inguruko galdera irekiak izan ziren nagusi. Erantzunak aztertuta, aurrera begirako erronka nagusiak definitzera jo zuen talde-eragileak. Horrela, bigarren galdetegian, erronka proposamenen inguruko galdera itxietara eta esku-hartze proposamenak jasotzera jo genuen. Ekarpenak bateratuta eta talde-eragiletik esku-hartze proposamenak eginda, itxiera-saioa egin eta dokumentuaren azken egokitzapenak onartu ziren.

EMAITZA. ARNASGUNEEN GARAPEN JASANGARRIRAKO OINARRIAK

Emaitzak xehe azaltzen hasi aurretik, dakartzagun hona adituen ekarpenetan jasotako zenbait ideia, gaiaren konplexutasuna argi eta zehatz kokatzeko interesgarriak direlakoan:

Garapen-ereduak hizkuntza gutxiagotuen garapenean duten eragina estua eta konplexua da. Ez dago garapen jasangarririk hizkuntza-garapen jasangarririk ez bada. Arnasguneetako garapen-ereduak hizkuntzaren garapena esplizituki eta berariaz barneratu beharko luke.

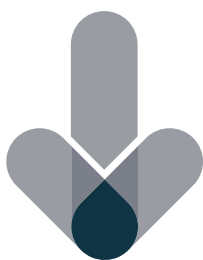
Begirada holistikoa eta zehar-lerrotasuna beharrezkoak dira. Etxebizitza eta garraio ereduak, eredu ekologikoak, demografia-aldaketek eta etorkinekiko harrerak, kultur sorkuntzak eta kontsumoak, ekonomia-ereduek... eragin nabarmena dute euskararen erabileran.

Hemen hainbat aldagai, bakoitza bere aldetik, aipatuko bada ere, begi-bistakoa da eragina multifaktoriala dela. Elkar elikatzen dute. Horregatik, irtenbideak proposatzean, ikuspegi ahalik eta sistemikoenean jardun beharko da.

4.1. ERRONKAK

Proposamena osatzeko arazoen azterketatik abiatu gara. Horrela, arnasguneen garapenari begira mahai gaineratu diren arazo edo eragozpen guztiak aztertuta, aurrera begira esku artean ditugun erronkak definitu dira. Horretarako, arazoak gaika multzokatu ditugu (demolinguistika, sozioekonomia, soziokultura, zerbitzuak...) eta gai horietako bakoitza zein norabidetan garatu beharko litzatekeen identifikatu dugu arazoen nondik norakoen arabera. Alegia, gai horien garapen egokia definitzeko, norabide egoki hori ezaugarritu egin dugu. Hortaz, erronka bakoitza bi aldagai horiek zedarritzen dute: gaiak eta norabideak.

Erronka horiek, hain zuzen ere, hasieran aurkeztu genuen garapen jasangarrirako lan-marko orokorraren edo eskemaren garapen eta zehaztapen gisa ulertzen ditugu. Horrela, erronka horiek ere garapenaren ikuspegian kokatu ditugu. Hona hemen esandakoaren irudikapen grafikoa:

Aurrez esandakoaren arabera egoki kokatzeko, jarraian xehetzen dizkizuegu erronkak, gaia eta ezaugarritzea edo norabidea bereiziz:

	ERRONKA	GAIA	EZAUGARRITZEA/NORABIDEA
1	Garapen demolinguistiko jasangarri eta orekatua	Demolinguistika	Garapen jasangarri eta orekatua
2	Garapen sozioekonomiko sistemiko eta endogenoa	Sozioekonomia	Garapen sistemiko eta endogenoa
3	Tokiko Oinarrizko Zerbitzuen garapena	Oinarrizko zerbitzuak	Garapen funtzionala
4	Hizkuntza-komunitatean ardaztutako garapen soziokulturala	Soziokultura	Hizkuntza-komunitatean oinarritutako garapena
5	Balio aurrerakoi eta komunitarioetan oinarritutako nortasunaren garapena	Nortasuna	Balio aurrerakoi eta komunitarioetan oinarritutako garapena
6	Arnasguneak saretzea (korridoreak) eta hedapena garatu	Korridoreak, saretzea	Arnasguneen korridoreetan oinarritutako garapena
7	Hizkuntza-komunitatea ardatz duten politika publikoen garapena	Politika publikoak (zeharkakoa)	Hizkuntza-komunitatea ardatz izanda garatzea

1 Garapen demolinguistiko jasangarri eta orekatua

Biztanleria gorde, gaztea batez ere, eta hizkuntza-araua erreproduzitzeko gaitasuna duen biztanleria izatea da erronka honen funtsa. Alegia, arnasguneak ez daitezela jendez hustu eta horrekin batera, bertako hizkuntza-araua barneratu duten pertsonak gordetzea. Izan ere, biztanleria horri eutsi ezean, arau hori geroratuko dutenak galduko dira. Erronka honen jatorrian dauden arazoak hiru jatorri ditu:

- **Emigrazioa.** Bertakoak, batik bat gazteak, kanpora joatea.
- **Immigrazioa.** Kanpotik datozenak, sarritan, erdaldunak dira. Horien kopuruak eta nolakotasunak eragina izan dezake, zahartuz eta mehartuz doan komunitate horretan.
- **Jaiotze-tasa baxua.** Euskal Herrian orokorra da, bai eta arnasguneetan ere. Ez dago belaunaldien ordezkapen askirik, herriak zahartzen ari dira. Gizarte hori ez da berritzen modu jasangarri batean. Urritze eta mehartzea.

Garapen demolinguistikoak, noski, **ingurumenaren garapen jasangarriarekin ere orekan** egon behar duela ulertzen dugu. Horrela, biak ala biak urbanizazioarekin eta etxegintzarekin duten lotura aintzat hartuta, **urbanizazio- eta etxegintza-ereduak garapen demolinguistiko jasangarri eta orekatuaren zerbitzura** egon beharko du.

Horrek, urbanizazio- eta etxegintza-proiektuak **dimentsioan eta denboran** garapen horren beharretara egokitzea ekarri beharko luke.

2 Garapen sozioekonomiko sistemiko eta endogenoa

Herrian edo gertuko inguruan bizimodua ateratzeko bitartekoak behar ditu arnasmuneko biztanleak. Bai eta herriak berak oinarritzko zerbitzu eta azpiegiturak kudeatzeko bitartekoak ere. Horrek, tokiko jardun ekonomikoa zehaztu eta garatu beharra dakar. Eskualde unitate funtzional nagusi gisa hartuta, baina eskala anitzeko (auzo, herri, eskualdea, herrialde...) ikuspegia izanda. Bai eta herriaren garapenerako definitu beharreko **eredu-sozioekonomikoak bertako herritarren behar eta konpetentziak zein inguruak eskaini eta jasan ditzakeen aukera eta jardun dinamikak (industria, ikerketa, nekazaritza, energia berriztarriak...)** ere aintzat hartzea ere. Horrela, ingurunearen eta ingurumenaren ikuspegitik tokian tokiko lurralde-kudeaketa modu endogenoak bultzatuz eta horri lotuz tokiko lurraldearen zaintza.

Alegia, definitu beharko litzateke, **zein sektore-ekonomiko bultzatuko** den lekuan leku arnasmuneeen garapena bultzatzeko. Horrela, funtsezkoa da **inplantazio berriek** bertako herritarren enplegua hobetzea. Baina, horretaz gain, egitasmoak ezin du mugatu jarduerak erakartzera, **bertako biztanleria aktiboa kontratatze** modukoa izan beharko luke, eta horren bitartez, egonkortasun soziodemografikoa zaindu.

Bizitza- eta lurralde-eredu zonifikatuek lana, bizitza eta aisia lurraldean barrena barreiatu dituzte. Horrek arnasmunetako tokiko garapena asko mugatu du, eta lurralde mailako antolaketa batean asetzen dira bizi beharrak, ez, ordea, tokian bertan. Hortaz, garapen sozioekonomiko endogenoa lantzeaz ari gara, bai eta ikuspegi sistemikoa izan beharraz ere. Izan ere, ulertzen dugu, arnasmune askotan lantokien inplantazioak dituen zailtasunak aintzat hartuta, bertako herritarrek zein lantokitara joan beharko duten aintzat hartu eta horietan **hizkuntza-irizpide edo arau egokiak** eman daitezkeen ere lan egin beharko dela.

3 Tokiko Oinarritzko Zerbitzuen garapena

Zerbitzuen eskuragarritasunak bi alderdi zehatzetan eragin nabarmena du. Batetik, herriko harreman-sareetan. Ezin dugu baztertu herri gehienetan zerbitzu horiek (eskola, denda, taberna...) izan ohi direla jendearen **sozializaziorako espazioak**. Sozializazio hori euskaraz eta euskararen erabileraren aldeko arau soziala transmitituz eman dadin, beraz, berebiziko funtzioa betetzen dute zerbitzu horiek.

Horrekin batera, aurreko erronkei lotuta, **zerbitzuen hurbiltasunarekin erraztu** edo zaildu egin daiteke bertako **biztanleriaren egonkortasuna**.

Hortaz, **zerbitzuak euskararen erabileraren aldeko arau soziala transmititzeko** horien garapena bermatu beharko da. Arnasmuneeetan **bertan lehentasunez ezarri beharreko oinarritzko zerbitzuak** definituz (hezkuntza, zaintza, aisialdia...) eta horrekin batera, oinarritzko zerbitzuen gertutasuna eta irisgarritasuna bermatzeko inguru hurbilean **herrian bertan jaso ezin dituzten zerbitzuen euskarazko sare funtzionalak** garatuz.

Horrek, ezinbestean, lotura zuzena du mugikortasunarekin. Mugikortasunak bi aldagai nagusi ditu: **garraioa eta azpiegiturak**. Alegia, garraio-sistema publikoak zein eremu

(auzo, herri,...) lotzen dituen, batetik. Eta, garraioari begira eratutako dagoen azpiegitura sareak (oinezkoentzat, bizikletentzat, trenarentzat, kotxeentzat, autobusentzat) ere zein lotura egiten dituen, bestetik. Horrek guztiak, noski, arnasmuneetako joan-etorrien nondik norakoak baldintzatuko ditu, eremu batzuetarako irisgarritasuna erraztuz eta besteena zailduz.

Horregatik diogu, arnasmuneen kasuan, euren garapen jasangarriarako beharrezkoa dela **arnasmuneen arteko loturak eta saretzea oinarri izango dituen mugikortasunaren garapena**. Bai arnasmune geografikoen artean, baina, bai eta arnasmune funtzionalei begira ere. Horrela, **herrian bertan eskuragarri ez dauden zerbitzuen bila** hiriburura jotzea bultzatu beharrean, **eskualde barruko edo inguruko herrien arteko mugikortasuna erraztuz**. Hortaz, garraio publikoaren ikuspegitik zein azpiegituren ikuspegitik, arnasmuneen arteko hartu-emanak eta jendea arnasmuneen artean eroso mugiarazteko bitartekoak eskaini behar dira.

4 Hizkuntza-komunitatean ardaztutako garapen soziokulturala

Praxi komunitarioa egonkorra izatea gakoa da. Horretarako, **kultur sormen intentsibo eta diziplina anitzekoa** bultzatu behar da, izan artean, izan prozesu sozialetan (enpresen edo proiektu sozialen sorrera). Horrela, arnasmuneetako biztanleak hiltun osoak, jasoak eta kontzienteak izateko eta hizkuntza-komunitatearen kontzientzia lantzeko ezinbestekoa da euskararekin batera euskal **kulturaren garapena eta transmisioa** eremu horietan ematea. Noski, transmisio hori arnasmuneetara kanpotik bizitzera etorritako herritarrei bermatzeko harrera-prozesuak egoki (etorri berrien jatorri eta beharretara egokitua) garatzea ere beharrezkoa izango da, bai eta behar den kasuetan euren kultura euskaratik eta euskaraz ezagutu eta lantzea ere, beraien inklusioa errazteko.

Horrekin batera, euskal kulturaren edo euskal munduko **erreferenteak** bultzatu behar dira. Egungo mundu globalizatuan kanpoko erreferenteak inoiz baino eskuragarriago ditugunez, euskal kulturari lotutako erreferenteak sortu eta ikusgarri egiteko ahalegin bereziak egin behar dira hezkuntzaren eta komunika bideen esparruetatik.

Hortaz, **euskal kulturaren sormena, transmisioa eta ikusgarritasuna bideratzea** eta arnasmuneak horrekin blaitzea ezinbestekoa da. Horretarako, arnasmuneetan adin-tarte guztientzako **euskarazko kultur eskaintza egokia** garatuz.

5 Balio aurrerakoi eta komunitarioetan oinarritutako nortasunaren garapena

Globalizazioak eta egungo gizarte-ereduak bizi-maila guztietan eragin digu, behar eta imajinario berriak sortuz. Horrek herri-giroan eta harreman-sareetan aldaketak eragin ditu. Bakoitza berean barnebiduago dago. Bizimolde indibidualistagoa eta kontsumoaren kultura nagusitzen ari dira. Horrek hiltunen osaera linguistikoan ere aldaketak eragin ditu.

Hiltunak bere hiltuntzaz **eta hiltuntza-komunitateaz** dituen iritziak, ikusmoldeak **eta jarrerak**, modu nabarian **eragiten dute hiltun horren jokaeran eta hiltuntza**

horren beraren erabileran. Hizkuntza-ohiturak ezartzerakoan ere (auzotar berriekin) ezinbestekoa da alde aurretik bertako identitatearen gaineko kontzientzia indartsua izatea herritarrek, eta etorri berriak modu inplizituan sentitzea. Horregatik, **balio eta praxi aurrerakoietan, komunitatean eta, noski, euskaltasunaren paradigman errotutako identitatea** garatu behar da arnaguneetan. Hori bideratuko duen eragile, aktore edota instituzioen sistema osatuz.

Askotan esan izan den bezala, hizkuntza-gatazka, beste hainbat esparrutako gatazkekin (generoa, soziala...) gertatzen den bezalatsu, **botere-gatazka** da, funtsean. Horregatik, hizkuntza-normalizaziorako ezinbestekoa da **balio aurrerakoia bere egingo dituen eta ahaldunduko den euskal identitatea** etengabe sortu eta birsortzea, edo elikatzea. Euskaraz bizitzea, ongi bizitzearekin lotu behar da.

Identitate hori, gainera, ahaldunduko bada, komunitatea sortu eta komunitatea bere egin beharko du. Konpetentzia hauspotzen duen egungo gizarte-ereduaren parean, kooperazioari balioa emanez edo gurean ezagunagoa izan den auzolana errotuz. Kapital sozial hori hitzunen aktibazioaren erabiliz, identitatea, euskalduntasunetik harago, euskaltzetasunera joan dadin eta hitzunen aktibazioak eraldaketa soziala bultzatu dezan.

6 Arnaguneak saretzea (korridoreak) eta hedapena garatu

Argi dago, arnaguneak ez daudela ingurutik isolatuta. Are gehiago, inguruari gero eta konektatuago daude, eta inguruaren aldetik gero eta eragin gehiago jasaten dute. Hori horrela, garrantzitsua da **arnaguneen saretzea eta hedapena lantzea**. Erronka hori korridore ekologikoen ikuspegiarekin lotzen da.

Arnaguneen garapenak ere eskatzen du arnagune desberdinen arteko loturak lantzea. Horretarako, **arnaguneak, euren arteko korridoreak, leuntze-eremuak (buffer) eta garapen eremuak zehaztuz**. Eremu horietan, noski, lurguneak ez eze, arnagune soziofuntzionalak ere korridore horiek osatzeko aintzat hartu beharko dira. Horrela, eremu horien **guztien izendapena eta babes legala** garatu behar da. Arnaguneek inguruan dituzten herri eta eskualde-buruek trataera berezia jasoko lukete horrela. Horrek arnaguneen hedapenerako aukera areagotuko luke eta denboran zehar leuntze-eremuak eta korridoreek espazio berriak irabaziko lituzkete.

Horrekin batera, **sare hori osatzen duten eremuen arteko lotura organikoa** ere landu beharko da. Arazoen aurrean hausnarketa kolektiboa egiteko eta erantzun globalagoak bilatzeko, estrategia handiago eta komun batetik.

7 Hizkuntza-komunitatea ardatz duten politika publikoen garapena

Behin eta berriz ageri den bezala, arnaguneen garapenean elkarri lotutako eta elkar gurutzatzen diren aldagai desberdin askok du eragina. Horri erantzuteko, beraz, hizkuntza-politikaren **zeharkakotasuna** ezinbestekoa da. Arlo edo **sail guztietako politika publikoak** blaitu behar ditu euskararen normalizazioak, bai eta **administrazioko maila guztiak** (udala, eskualdea, herrialde, erkidegoa) ere.

Euskararen normalizazioa ardatz duten politika publikoek, berriz, ezinbestean, aitortu behar diete **arnasguneei** euskararen normalizaziorako duten **balio estrategikoa**. Horrek eragina izan beharko luke, noski, arnaguneetan eragiten duten ezein politiketan, bai eta arnaguneen garapenera bideratuko **baliabideetan** ere, arnagune askotan udalek baliabide gutxi izaten baitute.

Bide horretan, arnagunetarako eta euskararen normalizaziorako politika publiko egokiak garatu behar dira. Lege garapenari dagokionez zein baliabideen bidez garatu beharreko sustapenari dagokionez ere. Horrek, **marko legal egokia** garatzea eskatzen du. Egun, judizializatua dagoen eremua izaki, arnaguneen garapenak oinarri eta babes legal sendoak eta egokiak izan behar ditu. Horrela, arnagune diren eremuetan, **lurraldetasun-printzipioa** aplikatzera joz.

4.2. ESKU-HARTZE PROPOSAMENAK

Erronka horiek garatzeko, esku-hartze proposamenen inguruan jasotako ekarpenak aztertu ondotik, lehendik eginiko proposamenak berraztertu, bateratu, findu... eta jasotako iritziak aintzat hartuta, talde-eragiletik esku-hartze proposamen zehatz batzuetan arreta jartzera jo dugu.

Proposamen horiek gai honi jarraipena emateko lanerako ildo gisa irudikatu nahi izan ditugu. Ariketa horrek, noski, zenbait proposamen kanpoan uztea eta gutxi batzuei lekua egitea eskatu digu. Hamaika proposamen egin ditugu eta beste hamaika kanpoan utzi behar izan ditugu. Halere, uste dugu fokua fintzea ere beharrezkoa dela eraginkortasunean irabaziko badugu eta egingarria izango den bide bat zabalduko bada.

Proposamenak egiterakoan aintzat hartu ditugu ondorengo hiru **irizpideak**: **eragina, egingarritasuna eta urgentzia**. Ez hori bakarrik, ordea. Eginiko proposamenak ondorengo urteei begira arnaguneen garapen jasagarriaren ikuspegitik zabaldu beharko liratekeen lan-ildo proposamen gisa ulertu behar direla uste dugu. Proposatutako erronkak aurrera eramateko abian jarri beharreko egitasmo zehatzak edota dekalogoak. Eztabaidagarri eta eztabaidarako zabaltzen dugun proposamena duzue, beraz, ondorengoak. Eta, lanerako bide-orria eta ondorengo urtetarako abiapuntu operatiboa eskaini nahi du.

ERRONKA	ESKU-HARTZE PROPOSAMENAK
Garapen demolinguistiko jasangarri eta orekatua	Lurralde Antolaketaarako Gidalerroetan, udalerrri bakoitzak duen gehienezko hazkundera (etxebizitza berri kopurua), arnasguneen kasuan, hazkunde endogenoaren beharretara egokitu
	Gazteei bideratutako ekintza-plana (besteak beste etxebizitza eta laguntza politikak) diseinatzea, herrian jarraitzeko erraztasunak izan ditzaten
Garapen sozioekonomiko sistemiko eta endogenoa	Arnasguneetako herritarren behar eta konpetentziak zein inguruak eskaini eta jasan ditzakeen aukera- eta jardun-dinamikak (ikerketak, nekazaritza, energia berriztagarriak...) ere aintzat hartuta, tokiko garapen sozioekonomikorako plana diseinatzea.
	Arnasguneetako eta arnasguneen eskualde-buruetako lantoki berrien ezarpenari hizkuntza-irizpideak ezarriko dizkien araudia garatu
	Herrian edota eskualdean ekonomia sozial eta eraldatzailean oinarritutako proiektu komunitarioak eta ekonomikoak babestu eta berriak sortzea sustatu
Eskualde mailako Oinarritzko Zerbitzuen garapena	Arnasguneen garapenerako oinarritzko zerbitzuak katalogatu (hezkuntza, osasuna, gizarte-zerbitzuak...) eta herrian bertan zein eskualde-mailan eskaintza integrala osatzeko plana garatu, horretarako egon litezkeen baldintzak (ume kopurua, ratioak...) malgutzat hartu
Hizkuntza-komunitatean ardaztutako garapen soziokulturala	Herri-giro bizia bermatzeko ekipamendu eta elkarteak eratu, lagundu, saretu eta estrategikoki kokatu daitezkeen neurriak hartu (hirigintza-plangintza)
Balio aurrerakoi eta komunitarioetan oinarritutako nortasunaren garapena	Hizkuntza jarrerak eta praxi egokiak (ahalduntzea, erresilientzia, memoria soziolinguistikoa...) lantzeko eskolaz kanpo eta eskolarako proiektu Curricularra landu
	Kanpotik arnasguneetara bizitzera etorritako herritarrei bertako komunitateko kultura eta praxiak transmititu eta inklusioa errazteko, harrera-programa egokiak (etorri berrien jatorri eta beharretara egokitua) diseinatu eta inplementatu.
Arnasguneak saretzea (korridoreak) eta hedapena garatu	Arnasguneen (lurgune eta soziofuntzionalak) saretzea (korridoreak) eta hedapena garatzeko lurralde plan sektoriala (LPS) diseinatzea
	Arnasguneen (lurgune eta soziofuntzionalak) saretzea (korridoreak) garatzeko mugikortasun planak definitu
Hizkuntza-komunitatea ardatz duten politika publikoen garapena	Arnasguneen (lurguneak eta funtzionalak) lege-kategorizazioa eta izendapena landu. Horren arabera, eremu horietarako politika publikoetako baldintza bereziak ezarri

